

Patula

(*Sphaeropsis dalmatica* (Thüm) Berl. Gig.)

Rasprostranjenost i biljke domaćini

Patulu uzrokuje gljivica *Sphaeropsis dalmatica*, a zabilježena je u maslinarskim područjima svih zemalja mediteranskog bazena. Napada isključivo plodove maslina, ali ne izaziva velike ekonomske štete.

Znaci bolesti

Tipični znaci bolesti primjećuju se na zaraženim plodovima na kojima su uočljive okrugle pjega, promjera od 3 do 7 mm. Podsjećaju na patule, pa je po njima bolest dobila ime. Pjega su svijetlo smeđe boje, a uočljive su vrlo rano, na mladim zelenim plodovima. Razvojem bolesti ulegnu nekoliko milimetara u samo tkivo ploda, poprime tamno smeđu boju, a zahvaćeno tkivo nekrotizira i izumire. Na plodu je najčešće prisutna jedna pjega, koja je od zdravog dijela tkiva odvojene jasnim svijetlim rubom. Ponekad, gljiva zahvati cijeli plod. U tom slučaju on se smežura, osuši i otpada. Slične simptome na plodovima masline izaziva i gljivica *Gleosporium olivarum*.

Životni ciklus uzročnika

Gljivica ulazi u plod masline kroz oštećenja na njihovoj kožici, pa je njezin životni ciklus najčešće vezan uz pojavu štetnika koji ta oštećenja uzrokuju kao i štetnika koji gljivicu prenosi. U prvom redu, to je maslinina muha, koja u prethodno napravljene rupice u plodu masline polaže jaja. Nju slijedi narančasta mušica maslininih plodova (*Prolasioptera berlessiana*), koja je prenositeljica gljive. U otvor, gdje je već položeno jaje maslinine muhe, ona polaže svoje jaje. Istodobno unese i gljivicu, koja se u plodu dalje širi, uzrokuje patulu i konačno otpadanje plodova. To je najčešći način ulaska gljivice u plod, jer je maslinina muha prisutna u svim maslinicima. U pojedinim lokalitetima gdje se javlja maslinin svrdlaš (*Rhynchites cribripennis*), ulazna mjesta za gljivicu mogu biti i rupice nastale njegovim bušenjem. Ulazna mjesta gljivici mogu biti i oštećenja nastala nekim abiotskim čimbenikom. Gljivica raste i razvija se u velikom rasponu temperatura, s optimumom između 20⁰ C i 25⁰ C. Njezion razvoju i širenju u plodu pogoduje visoka relativna vlaga zraka. Ako nisu

ispunjeni navedeni uvjeti, gljivica sama sebe zaustavlja, patula zahvati plitko mali dio ploda i ne širi se na zdravo tkivo u koliko nisu ispunjeni navedeni uvjeti.

Štete

Štete od patule očituju se u smanjenju kakvoće ploda, što je posebice važno kod stolnih sorata koje se koriste za konzerviranje, jer zaraženi plodovi nisu upotrebljivi. U slučaju jake zaraze, bolest zahvati veliku površinu zaraženih plodova, oni otpadaju pa se šteta odražava smanjenjem ukupne količine roda.

Mjere zaštite

Zaštita od patule, prvenstveno treba biti usmjerena na suzbijanje štetnih vrsta koje oštećuju maslinine plodove, kako bi gljivici bile smanjene mogućnosti za ulazak u plod. Trenutno u RH niti jedan pripravak nema dozvolu za suzbijanje patule.